

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету здоров'я,
психології, фізичної культури та спорту

 Свген ПАВЛЮК
29 серпня 2025р

РОБОЧА ПРОГРАМА

Практика з фізичної терапії при внутрішніх захворюваннях
(у спеціалізованих медичних закладах)

Галузь знань **I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення**

Спеціальність **I7 Терапія та реабілітація**

Рівень вищої освіти **Перший бакалаврський**

Освітньо-професійна програма **17.01 Фізична терапія**

Обсяг **8 кредитів ЄКТС**

Шифр **ОФП.28**

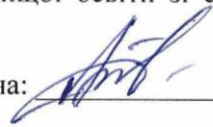
Мова навчання **Українська**

Статус **Обов'язкова (цикл фахової підготовки)**

Факультет **здоров'я, психології, фізичної культури та спорту**

Кафедра **фізичної терапії, ерготерапії**

Робоча програма практики складена на основі освітньо-професійної програми 17.01 «Фізична терапія» та стандарту вищої освіти зі спеціальності I7 «Терапія та реабілітація» першого бакалаврського рівня.

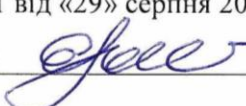
Робоча програма складена: викладач-стажист Таїсія АБАЛМАСОВА

Схвалено на засіданні кафедри фізичної терапії, ерготерапії
Протокол №1 від «29» серпня 2025р.

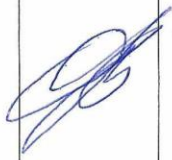
Зав.кафедри ФТЕ

 д.пед.н., проф Олег БАЗИЛЬЧУК

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету здоров'я, психології, фізичної культури та спорту, №1 від «29» серпня 2025р.

Голова вченої ради факультету Свген ПАВЛЮК

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва кафедри	Підпис	Ім'я, ПРИЗВИЩЕ
Гарант ОП	фізичної терапії, ерготерапії		Олег БАЗИЛЬЧУК

Пояснювальна записка

Практика з фізичної терапії при внутрішніх захворюваннях є складовою системи фахової підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності І7 «Терапія та реабілітація». Під час практики з фізичної терапії при внутрішніх захворюваннях, студенти реалізують надбані практичні знання і пов'язують їх з практичною діяльністю фізичного терапевта у спеціалізованих медичних закладах.

Діяльність студента на практиці з фізичної терапії при внутрішніх захворюваннях складається з двох важливих аспектів: планування роботи з фізичної терапії, і безпосередньо, її виконання. Зміст роботи фізичного терапевта в медичних закладах визначається такими основними актами: Закон України “Про реабілітацію осіб з обмеженнями життєдіяльності” (2020 р.), Закон України “Про вищу освіту”, Національний класифікатор професій ДК 003:2010, Наказ МОЗ України № 385 від 23.12.2019 “Про затвердження Професійного стандарту “Фізичний терапевт”, Наказ МОЗ № 2136 від 27.09.2021, Наказ МОЗ № 385 (Додатки 1–3), Етичний кодекс фізичного терапевта (Українська асоціація фізичної терапії, 2020).

Пререквізити – «ОЗП.04 Правознавство», «ОФП.02 Домедична допомога при невідкладних станах», «ОФП.07 Фізична терапія при внутрішніх захворюваннях», «ОФП.09 Фізична терапія в спорті», «ОФП.10 Ергономіка робочого та позаробочого середовища», «ОФП.27 Загальна ознайомча практика за профілем майбутньої професії».

Постреквізити – «ОФП.29 Практика з фізичної терапії при фізичних та неврологічних порушеннях у дітей та дорослих», «ОФП.30 Практика з фізичної терапії при порушенні діяльності опорно-рухового апарату».

Відповідно до освітньої програми дисципліна має забезпечити

Компетентності: Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми професійної діяльності фізичного терапевта з відновлення порушених рухових та пов'язаних з ними функцій опорно-рухового апарату, нервової, серцево-судинної та дихальної систем, які забезпечують активність та участь осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність до розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність до міжособистісної взаємодії. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові і пов'язані з ними функції, що забезпечують активність і участь особи. Здатність, під наглядом фізичного терапевта, ефективно реалізовувати програму фізичної терапії відповідно до функціональних можливостей пацієнта/клієнта. Здатність, за дорученням фізичного терапевта, здійснювати моніторинг реакцій і стану пацієнта/клієнта різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп, під час виконання призначених заходів/тестів включно з документуванням, звітуванням про отримані результати. Здатність провадити професійну діяльність для відновлення чи підтримки здоров'я пацієнта/клієнта відповідно до законів і правил, що регулюють практику фізичної терапії як самостійної професії, а також відповідних законодавчих та нормативних актів, етичного кодексу та професійного стандарту,

загальнонаціональних цінностей та традицій населення України. Здатність ефективно спілкуватися та навчати пацієнта/клієнта, його родину й опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та обмежень життєдіяльності та популяризувати здоровий спосіб життя. Здатність надавати домедичну допомогу під час виникнення невідкладних станів.

Програмні результати навчання: Використовувати рухову активність людини для зміцнення та збереження індивідуального та громадського здоров'я шляхом використання заняттєвої активності людини. Вміти спілкуватися українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом. Дотримуватися етики професійного спілкування, діяти етично дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь яких інших проявів недоброчесності. Вести професійну документацію. Застосовувати знання медико-біологічних, психолого-педагогічних, соціальних аспектів у практиці фізичної терапії; виявляти та враховувати зв'язки різних елементів. Застосовувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії; використовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі; оцінювати отриману інформацію. Реалізовувати індивідуальну програму фізичної терапії, або компоненти індивідуального реабілітаційного плану, які стосуються фізичної терапії, під supervізією фізичного терапевта уміти здійснювати заходи фізичної терапії для корекції порушень структури/функцій та асоційованих з ними обмежень активності та участі. Проводити пацієнтоцентричну практичну діяльність за узгодженням із пацієнтом/клієнтом, його родиною/опікунами, членами мультидисциплінарної команди згідно нормативно-правових вимог та норм професійної етики. Проводити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльність. Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні засоби реабілітації. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо; у тому числі у мультидисциплінарній команді. Проводити інструктаж та навчання пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, опікунів. Оцінювати результати виконання заходів фізичної терапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифікувати поточну діяльність.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ВНУТРІШНІХ ЗАХВОРЮВАННЯХ

Метою практики з фізичної терапії при внутрішніх захворюваннях є формування, поглиблення та вдосконалення професійних компетентностей здобувачів, необхідних для надання фізичної терапії пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів.

Метою практики є:

- забезпечення здобувачів умінями здійснювати комплексне обстеження, оцінювання та планування фізичної терапії пацієнтів із кардіологічними, пульмонологічними, ендокринними, гастроентерологічними, нефрологічними та іншими внутрішніми захворюваннями;
- формування навичок проведення безпечних, ефективних і науково-обґрунтованих втручань з фізичної терапії відповідно до стану пацієнта, стадії захворювання та клінічних рекомендацій;
- розвиток готовності працювати в мультидисциплінарній команді, забезпечуючи оптимальну взаємодію з лікарями, медсестрами, дієтологами та іншими фахівцями;

- виховання професійної відповідальності, етичності та здатності до критичного клінічного мислення.

Практика з фізичної терапії при внутрішніх захворюваннях – це другий етап практичної підготовки студентів спеціальності І7 «Терапія та реабілітація», спрямований на формування цілісного уявлення про професійну діяльність фізичного терапевта у сфері внутрішньої медицини. Практика забезпечує ознайомлення студентів зі специфікою роботи в медичних закладах, де надається допомога пацієнтам із патологією серцево-судинної, дихальної, ендокринної, травної та інших систем організму.

Під час проходження практики здобувачі:

- ознайомлюються зі структурою та умовами роботи медичних закладів, які здійснюють лікування і реабілітацію пацієнтів з внутрішніми захворюваннями;
- вивчають особливості діяльності фізичного терапевта у відділеннях кардіології, пульмонології, ендокринології, терапії, інтенсивної терапії та в умовах амбулаторного спостереження;
- засвоюють етичні, правові та деонтологічні принципи професії відповідно до стандартів надання фізичної терапії;
- спостерігають та беруть участь у реабілітаційному процесі на різних етапах лікування, вивчають динаміку клінічного стану пацієнтів;
- формують мотивацію до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи соціальну значущість майбутньої діяльності.

До основних завдань практики належать:

1. Ознайомлення з організаційною структурою закладів охорони здоров'я, у яких здійснюється реабілітація пацієнтів із внутрішніми захворюваннями
2. Вивчення основних напрямів діяльності фізичного терапевта при внутрішніх захворюваннях
3. Ознайомлення з нормативно-правовими та етичними засадами професії
4. Вивчення принципів мультидисциплінарної взаємодії
5. Формування навичок спостереження за пацієнтами з різними видами внутрішньої патології
6. Засвоєння правил ведення професійної документації
7. Формування комунікативних навичок
8. Розвиток навичок клінічного мислення
9. Опанування практичних методів фізичної терапії при внутрішніх хворобах
10. Формування мотивації до професійного росту, відповідального ставлення до власної діяльності, здатності до самооцінки та самоаналізу результатів роботи

2. ЗМІСТ ПРАКТИКИ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ВНУТРІШНІХ ЗАХВОРЮВАННЯХ

2.1. Навчальна робота

Навчальна робота спрямована на формування у здобувачів практичних умінь та навичок щодо надання фізичної терапії пацієнтам із внутрішніми захворюваннями.

У процесі практики студенти:

- Проводять спостереження та клінічне обстеження пацієнтів з патологією серцево-судинної, дихальної, ендокринної, травної та інших систем.
- Оцінюють вихідний функціональний стан пацієнта за допомогою стандартизованих тестів (толерантність до навантаження, дихальні тести, оцінка витривалості, мобільності).
- Визначають реабілітаційні проблеми та формують короткострокові та довгострокові цілі відповідно до МКФ.
- Розробляють і реалізують індивідуальні програми втручань, використовуючи методи:
 - дихальної фізичної терапії;
 - аеробних тренувань регульованої інтенсивності;
 - постуральних та мобілізаційних технік;
 - вправ для зміцнення м'язової витривалості;
 - профілактики гіподинамічних ускладнень;
 - навчання пацієнтів самоконтролю та зміни способу життя.
- Контролюють реакції організму на навантаження (ЧСС, АТ, SpO₂, рівень втоми), документують динаміку.
- Коригують програму терапії згідно зі змінами у стані пацієнта та клінічними рекомендаціями.

2.2. Навчально-методична робота

Навчально-методична діяльність спрямована на розвиток аналітичних та інформаційних компетентностей студента.

У межах цієї роботи здобувачі:

- Опрацьовують наукову та фахову літературу, клінічні протоколи та стандарти щодо фізичної терапії при внутрішніх хворобах.
- Готують аналітичні матеріали: схеми дихальних вправ, таблиці моніторингу ефективності втручань, пам'ятки для пацієнтів.
- Розробляють навчальні матеріали для пацієнтів та їхніх родин (постуральні рекомендації, правила самоконтролю, поради щодо безпечної фізичної активності).
- Створюють презентації або міні-доповіді щодо клінічних випадків, технік втручань, результатів лікування.
- Аналізують отримані дані обстежень та формують висновки щодо ефективності фізичної терапії.

2.3. Організаційна робота

Організаційна діяльність забезпечує включення студента у робочі процеси медичного закладу та сприяє формуванню навичок професійної відповідальності.

Студенти:

- Дотримуються правил внутрішнього розпорядку та лікарняного режиму.
- Проходять інструктаж з охорони праці, техніки безпеки та інфекційного контролю.
- Ознайомлюються з маршрутами пацієнтів та алгоритмами роботи відділень внутрішньої медицини.
- Ведуть щоденник практики, систематично фіксують виконані види робіт і втручань.
- Оформлюють професійну документацію: карти обстеження, плани втручань, записи про динаміку пацієнта.

- Забезпечують підготовку робочого місця, інвентарю та обладнання для проведення занять.
- Беруть участь у нарадах, обходах, міждисциплінарних засіданнях за участю лікарів, медичних сестер, ерготерапевтів, дієтологів.

2.4. Виховна робота

Виховна складова практики спрямована на формування професійних цінностей, етичної поведінки та відповідального ставлення до майбутньої діяльності.

У рамках виховної роботи студенти:

- Дотримуються етичного кодексу фізичного терапевта та принципів професійної деонтології.
- Виявляють тактовність, емпатію та повагу під час взаємодії з пацієнтами, зокрема з особами зі зниженою витривалістю, задишкою, болем, тривогою чи хронічними захворюваннями.
- Формують відповідальність за якість власної професійної діяльності та готовність працювати в команді.
- Розвивають навички саморефлексії: аналізують власні помилки, шукають шляхи професійного вдосконалення.
- Підтримують культуру безпечної поведінки та здорового способу життя як модель для пацієнтів.
- Усвідомлюють соціальну значущість фізичної терапії при внутрішніх хворобах і формують мотивацію до розвитку у сфері реабілітації.

БАЗИ ПРАКТИКИ

Практика здобувачів вищої освіти проводиться на базах практики, які забезпечують необхідні умови для виконання програми практики з фізичної терапії при внутрішніх захворюваннях у спеціалізованих медичних закладах, що передбачена освітньою програмою підготовки бакалавра.

Бази практики мають відповідати вимогам, встановленим «Положенням про практичну підготовку здобувачів вищої освіти Університету». З базами практики спеціалізованих медичних закладів, розташованих на території України, Університет укладає двосторонні угоди на проведення практики за встановленою формою. Тривалість дії угоди погоджується договірними сторонами і може визначатися на період проведення конкретного виду практики або на термін до п'яти років.

Вирішення загальних питань з організації практики покладене на завідувача кафедри, на якій навчається здобувач освіти.

Обов'язки керівника практики від бази практики:

- несе особисту відповідальність за проведення практики на базі практики; - організовує проходження здобувачами вищої освіти інструктажу з техніки безпеки і охорони праці;
- проводить ознайомлювальну екскурсію для здобувачів вищої освіти по базі практики і організовує (за можливості) екскурсію на суміжні підприємства міста;
- організовує проходження практики згідно з її програмою; - визначає місця практики

- (структурні підрозділи), забезпечує найбільшу ефективність її проходження; - забезпечує виконання графіків проходження практики в інших структурних підрозділах підприємства;
- надає здобувачам вищої освіти можливість користування наявною літературою, технічною та іншою документацією, сприяє збору необхідних даних для виконання програми практики та індивідуального завдання;
- забезпечує і контролює дотримання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього розпорядку;
- створює необхідні умови для ознайомлення здобувачів вищої освіти з новою технікою, новітніми технологіями, сучасними методами організації праці;
- готує відгук та оцінює роботу здобувача вищої освіти-практиканта.

Обов'язки керівника практики від кафедри:

- розробляє тематику індивідуальних завдань відповідно до програми практики; - узгоджує з керівником практики від підприємства (організації, установи) індивідуальні завдання з урахуванням особливостей бази практики;
- бере участь у розподілі здобувачів вищої освіти за базами практики (структурними підрозділами бази);
- контролює своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до бази практики;
- здійснює контроль за виконанням програми і графіка проведення практики;
- забезпечує здобувачів вищої освіти необхідною документацією щодо проходження практики, зокрема: направленням на практику, програмою, щоденником, календарним планом, темами індивідуального завдання, курсового (дипломного) проєкту (роботи), рекомендаціями щодо оформлення звітної документації тощо;
- надає методичну допомогу здобувачам вищої освіти під час виконання ними індивідуальних завдань і збору матеріалів;
- проводить консультації щодо аналізу та систематизації зібраного матеріалу;
- інформує здобувачів вищої освіти про порядок захисту звітів з практики та підготовки тез на підсумкову конференцію;
- бере участь у роботі комісії, призначеної завідувачем кафедри, із захисту здобувачами вищої освіти звітів про практику і здає їх на кафедру.

Обов'язки здобувача вищої освіти

- до початку практики одержати від керівника практики від Університету направлення, щоденник практики, методичні матеріали та консультації з оформлення усіх документів;
- пройти інструктаж щодо порядку проходження практики та з техніки безпеки; - своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;
- вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку бази практики;
- нести відповідальність за виконувану роботу;
- у тижневий термін після закінчення практики оформити звітну документацію та скласти залік про практику у відповідній комісії.

Студенти, що не виконують індивідуальний план і програму практики, пропустили по поважній чи неповажній причині частину практики, відлучаються від практики і скеровуються за клопотанням кафедри на розгляд деканату, ректорату.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ І КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

3.1. Організація проведення практики, форми і методи її контролю

Кафедра, на якій навчається студент, за погодженням з відділом практики та договорів до початку практики подає додаток до наказу ректора щодо його направлення для проходження практики безпосередньо на базу практики у спеціалізовані медичні заклади, з яким університет має угоду про співпрацю.

До відправлення студентів на практику, кафедра проводить настановчі збори, щодо особливостей і порядку її проходження та видає студенту відповідно до програми необхідні документи, а саме: направлення на практику; програму та щоденник практики.

Кафедра доводить до відома студентів основні завдання щодо виконання програми, вимоги до оформлення звіту та підсумкового контролю з практики. На базі практики студент має дотримуватися встановленого у медичному закладі режиму праці і правил внутрішнього розпорядку, охорони праці та техніки безпеки.

Контроль за виконанням програми практики здійснюють керівники від університету і бази практики, які призначаються відповідними наказами.

3.2. Календарний план виконання програми практики

Для організаційного забезпечення виконання програми практики керівник від Університету розробляє календарний графік практики з орієнтовним розподілом часу на виконання різних її розділів або видів робіт. Календарний графік доцільно подати у табличній формі. Процедура захисту здобувачами звіту з практики перед комісією не включається у календарний графік, а здійснюється упродовж одного тижня після її закінчення.

Практика проводиться відповідно до освітньої програми та навчального плану підготовки здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з певної спеціальності. На проходження загальної ознайомчої практики за профілем майбутньої професії виділено 8 кредитів ECTS, впродовж другого семестру (табл. 1).

Таблиця 1 – Визи робіт та розподіл часу на їх виконання у період проходження практики

№ з/п	Назва виду роботи	Кількість академ.годин
1	Проходження інструктажу з техніки безпеки, охорони праці, інфекційного контролю. Ознайомлення з організаційною структурою закладу та маршрутом пацієнта.	10
2	Ознайомлення з медичною документацією (історія хвороби, карти спостереження, листи призначень, показники функціонального стану: ЧСС, АТ, SpO ₂ , дихання). Навчання правилам їх ведення.	14
3	Спостереження за роботою фізичного терапевта у відділеннях внутрішньої медицини (кардіологія,	30

	пульмонологія, ендокринологія): обстеження пацієнтів, аналіз клінічного стану, ведення записів.	
4	Асистування у проведенні простих процедур фізичної терапії: допомога під час позиціонування, активізації, переведення, виконання дихальних вправ, контролю дихання, аеробних вправ низької інтенсивності.	32
5	Опанування базових методик оцінювання функціонального стану пацієнтів: рівень задишки, втоми, мобільність, активність у повсякденних діях, толерантність до навантаження (спостереження за 6MWT та іншими тестами).	20
6	Виконання елементів фізичної терапії під супервізією: прості активні вправи, дихальна терапія, мобілізація пацієнтів у ліжку та біля ліжка, навчання базовим технікам очищення дихальних шляхів.	28
7	Участь у міжпрофесійних обговореннях та нарадах (лікар-терапевт, кардіолог, пульмонолог, медична сестра, ерготерапевт, психолог): обговорення проблем пацієнтів, визначення цілей та завдань.	12
8	Навчання пацієнтів та їх родин: правила безпечної фізичної активності, техніки самоконтролю, профілактика гіподинамічних ускладнень, поради щодо способу життя.	16
9	Підготовка навчально-методичних матеріалів: пам'ятки для пацієнтів, таблиці моніторингу, схеми дихальних вправ, інформаційні листи.	12
10	Ведення щоденника практики: фіксація видів діяльності, опис клінічних випадків, аналіз власних навичок, рефлексія результатів.	20
11	Оформлення професійної документації, підготовка індивідуальних клінічних випадків для підсумкового звіту.	18
12	Підготовка та захист підсумкового звіту перед комісією: презентація клінічного випадку, демонстрація набутих навичок, відповіді на запитання викладачів.	18
	Разом	240

3.3. Критерії оцінки роботи студентів в період практики Поточний контроль та оцінка діяльності студентів

Невід'ємною частиною практичної підготовки студентів спеціальності І7 «Терапія та реабілітація» є контроль, облік і оцінювання роботи студентів, що здійснюються як керівниками практики від кафедри та бази практики, так і самими студентами у процесі самоконтролю та самоаналізу.

Самоконтроль і самоаналіз мають велике значення у становленні професійного мислення майбутнього асистента фізичного терапевта, сприяють розвитку відповідального

ставлення до пацієнта, критичної оцінки власних дій і підвищенню якості надання реабілітаційних послуг.

Контроль за роботою студентів, її облік і оцінка передбачають кількісну та якісну характеристику діяльності студента протягом усього періоду проходження практики.

Кількісна характеристика визначається на основі виконання запланованого обсягу роботи відповідно до програми практики та індивідуального плану.

Якісна характеристика враховує рівень професійних знань, сформованість практичних навичок, уміння застосовувати принципи доказової медицини, комунікативну культуру, дотримання етичних і деонтологічних норм.

Критерії оцінювання діяльності студентів під час проходження практики

Оцінка “Відмінно”

- Програму практики виконано в повному обсязі, щоденник і звіт оформлено грамотно й без зауважень.
- Студент володіє глибокими знаннями з клінічних і реабілітаційних дисциплін, дає повні та обґрунтовані відповіді на запитання.
- Виявляє професіоналізм, самостійність, аналітичне мислення при оцінці функціонального стану пацієнтів і складанні програм фізичної терапії.
- Рационально використовує сучасні методи й засоби реабілітації, дотримується принципів безпеки, поступовості та індивідуалізації втручання.
- Демонструє високий рівень комунікації з пацієнтами та членами мультидисциплінарної команди, проявляє емпатію, дотримується етичних і правових норм.
- Здатний самостійно аналізувати результати роботи, робити висновки та пропонувати шляхи вдосконалення процесу реабілітації.

Оцінка “Добре”

- Програму практики виконано майже повністю, звіт і щоденник оформлено з незначними неточностями.
- Студент має достатні знання, але допускає окремі незначні помилки або неточності у відповідях чи практичних діях.
- Здатний правильно проводити спостереження, оцінку й окремі елементи реабілітації, але потребує часткової допомоги керівника.
- Під час складання або реалізації плану фізичної терапії не завжди враховує всі індивідуальні особливості пацієнта.
- Виявляє добросовісність, дисциплінованість, дотримується етичних норм, проте потребує більшої впевненості у практичних діях.

Оцінка “Задовільно”

- Програму практики виконано частково, звіт і щоденник оформлено з помилками або несистемно.
- Знання з професійних дисциплін поверхневі, у практичних навичках допущено суттєві неточності.
- Студент не завжди орієнтується у виборі доцільних методів і засобів фізичної терапії, демонструє слабе розуміння механізмів відновлення.
- У спілкуванні з пацієнтами або командою виявляє пасивність або невпевненість, порушує послідовність етапів роботи.

- Не вміє самостійно аналізувати власну діяльність, недостатньо усвідомлює власні помилки.

Оцінка “Незадовільно”

- Програму практики не виконано, звітна документація оформлена неналежно або взагалі відсутня.
- Виявлено порушення трудової дисципліни, пропуски занять без поважних причин.
- Студент не володіє необхідними знаннями, не може відповісти на запитання з фахових тем.
- Під час виконання завдань допускає серйозні помилки, що можуть вплинути на безпеку пацієнта.
- Не розуміє суті реабілітаційного процесу, не виявляє зацікавленості у професійній діяльності.

Під час захисту практики студентам виводиться загальна оцінка, яка є комплексною, з врахуванням усіх сторін діяльності і за весь час практики. Оцінку за практичну діяльність ставить клінічний супервізор від бази практики.

Диференційований залік загальної ознайомчої практики студентів передбачає оцінки за:

Назва критерію	Зміст критерію	Оцінка за макс.10-ти бальною шкалою
За знання змісту та структури роботи закладу (бази практики)	Ознайомлення з профілем роботи терапевтичних, кардіологічних, пульмонологічних та інших підрозділів; розуміння маршруту пацієнтів, ролей членів медичної команди, специфіки роботи фізичного терапевта у внутрішній медицині.	6-10
За знання нормативно-правових та етичних основ діяльності фізичного терапевта	Засвоєння стандартів безпеки при роботі з пацієнтами з внутрішніми захворюваннями; дотримання етичних норм, принципів конфіденційності; розуміння професійного стандарту «Фізичний терапевт».	6-10
За вміння спостерігати за роботою фізичного терапевта та аналізувати процес реабілітації	Спостереження за обстеженням стану пацієнтів, аналіз роботи ФТ у відділеннях внутрішньої медицини; розпізнавання основних проблем пацієнта, визначення логіки втручань та їх мети.	6-10
За участь у практичних заходах (асистування, допомога, підготовка до занять)	Активність під час допоміжних етапів роботи: позиціонування, підготовка обладнання, допомога під час дихальних вправ, мобілізації; дотримання правил безпеки та дисципліни.	6-10

За вміння проводити початковий аналіз клінічних ситуацій	Уміння визначати ключові симптоми (задишка, втома, обмеження активності), орієнтуватися у клінічних змінах, робити елементарні висновки щодо стану пацієнта та потреби у фізичній терапії.	6-10
За ведення щоденника практики та оформлення звітних матеріалів	Систематичність записів, відображення виконаних втручань, грамотність оформлення; наявність аналізу отриманого досвіду, узгодженість з керівником практики.	6-10
За навчально-методичну активність студента	Підготовка коротких презентацій, міні-оглядів, таблиць або схем щодо дихальних вправ, правил самоконтролю, профілактики ускладнень; аналіз використаних методів втручань.	6-10
За дотримання етичних норм, професійної поведінки та комунікації з пацієнтами	Емпатія, ввічливість, тактовність; уміння налагодити контакт з пацієнтами з внутрішніми хворобами, пояснювати вправи доступно; дотримання професійної етики та деонтології.	6-10
За якість виконання індивідуального завдання практики	Логічність і обґрунтованість опису клінічного випадку; здатність виділити реабілітаційні проблеми, запропонувати прості рекомендації; відповідність вимогам практики.	6-10
За підсумковий звіт та участь у захисті практики	Змістовність звіту, структурованість, логічність викладу; уміння презентувати клінічний випадок, аргументувати висновки, відповідати на запитання комісії.	6-10
	Підсумкова оцінка	60-100

Примітка. Підсумкова оцінка за проходження практики визначається в загальній сумі отриманих балів за усіма критеріями.

Для визначення загальної оцінки при захисті практики студентом насамперед враховується рівень його теоретичної та практичної підготовки до самостійної діяльності асистента фізичного терапевта, ступінь оволодіння професійними вміннями та навичками, а також ставлення до обраної фахової діяльності та відповідальність у процесі надання реабілітаційної допомоги.

4. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Студентам, які проходять практику з фізичної терапії при внутрішніх захворюваннях у закладах охорони здоров'я, реабілітаційних центрах, спортивно-оздоровчих комплексах або соціальних установах, необхідно:

- Ознайомитися з програмою практики, змістом, структурою та вимогами щодо виконання завдань і ведення документації.
- Опрацювати методичні рекомендації до проходження практики, у яких висвітлено мету, завдання, зміст роботи фізичного терапевта з пацієнтами, що мають захворювання внутрішніх органів, правила обстеження та принципи безпечного проведення втручань.

- Ознайомитися з організаційною структурою бази практики, напрямками її діяльності, функціонуванням відділень терапії, кардіології, пульмонології, інтенсивної терапії; вивчити місце і функції фізичного терапевта у мультидисциплінарній команді.
- Підготувати короткий опис (або схему) одного з напрямів роботи фізичного терапевта при внутрішніх захворюваннях (наприклад: дихальна фізична терапія, аеробні тренування, постуральний дренаж, навчання самоконтролю, профілактика гіподинамічних ускладнень тощо).
- Скласти приклад комплексу фізичних вправ або елементарного реабілітаційного заняття для певної категорії пацієнтів під керівництвом наставника:
 - комплекс дихальних вправ для пацієнтів із захворюваннями органів дихання;
 - вправи для активізації пацієнтів у ліжку;
 - вправи для профілактики атрофії та покращення мобільності;
 - базові аеробні вправи з контролем ЧСС та SpO₂;
 - комплекс вправ для покращення витривалості;
 - вправи для безпечного відновлення ходьби;
 - комплекс вправ після фізичного навантаження (зняття напруги, регуляція дихання);
 - вправи для профілактики гіподинамічних ускладнень у ослаблених пацієнтів.
- Підготувати міні-презентацію або аналітичну довідку (1–2 сторінки) за результатами спостереження за одним клінічним випадком (анонімізовано), із коротким описом стану пацієнта, визначенням реабілітаційних проблем, рекомендацій та реакції на навантаження.
- Виконати індивідуальне завдання за темою, визначеною керівником практики, яке може включати:
 - аналіз наукової статті з внутрішньої медицини та фізичної терапії;
 - створення інформаційного буклета для пацієнтів;
 - підготовку таблиці самоконтролю пацієнта (ЧСС, АТ, SpO₂, симптоми);
 - розробку рекомендацій щодо безпечної фізичної активності;
 - складання схеми дихальних технік при певній патології;
 - короткий опис стандартів та застережень щодо ранньої мобілізації.
- Регулярно вести щоденник практики, фіксуючи види робіт, навички, спостереження за пацієнтами, аналіз помилок і власного прогресу.

5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ З ПРАКТИКИ

Перелік документів, що подаються на захист загальної ознайомчої практики за профілем майбутньої професії:

- 1. Індивідуальний план проходження практики**
 - із зазначенням бази практики, термінів, графіка роботи, запланованих видів діяльності та термінів їх виконання.
- 2. Графік або розклад спостережень**
 - зі вказаними датами відвідувань процедур, занять, обстежень, консультацій;
 - зазначенням участі студента в сесіях фізичної терапії та виконанні поставлених завдань.
- 3. Щоденник практики студента**
 - щоденні записи про виконану діяльність, отримані навички, участь у роботі відділень

внутрішньої медицини

- короткі аналітичні висновки щодо спостережень і власного професійного росту

4. Опис організаційної структури бази практики

- схема або коротка характеристика підрозділів (відділення терапії, кардіології, пульмонології, ендокринології, амбулаторія);

- функції кожного підрозділу та роль фізичного терапевта у кожному з них.

5. Приклад реабілітаційного протоколу або плану втручання (спостереження)

- заповнений студентом на основі спостережень за роботою фізичного терапевта;

- без розкриття персональних даних пацієнтів;

- включає: проблему пацієнта, мету втручання, короткий опис методик, реакцію пацієнта.

6. Аналіз одного клінічного випадку (пацієнта)

- короткий опис стану (анамнез, симптоми обмеження активності)

- аналіз спостережуваних проблем пацієнта при внутрішньому захворюванні

- опис застосованих методів фізичної терапії (під супервізією)

- оцінка реакцій пацієнта на проведені втручання

7. Опис одного з видів діяльності фізичного терапевта:

Наприклад:

- дихальна гімнастика

- стимуляція вентиляції легень

- профілактика ускладнень гіподинамії

- рання мобілізація

- навчання самоконтролю (ЧСС, АТ, SpO₂)

8. Приклад комплексу вправ:

Розроблений на основі спостережень або завдань, виданих керівником, з урахуванням віку та стану пацієнта:

- комплекс дихальних вправ

- вправи для активізації у ліжку

- легкі аеробні вправи

- вправи для профілактики атрофій та контрактур

- комплекс для підвищення витривалості

9. Опис участі у профілактичних, методичних або освітніх заходах бази практики

- наприклад: «День здоров'я», санітарно-просвітницькі лекції, навчання пацієнтів правилам самоконтролю, участь у демонстраційних заняттях

10. Професійно-етична характеристика студента з бази практики

- надається керівником практики

- відображає дисциплінованість, культуру спілкування, дотримання етичних норм, активність, рівень відповідальності та комунікабельності студента

11. Підсумковий звіт за результатами проходження практики

Обсяг: 6-10 сторінок, має містити:

- мету, завдання, зміст діяльності

- аналіз спостереження та отриманих навичок

- оцінку власного професійного росту

- висновки та пропозиції щодо вдосконалення практичної підготовки

Примітка. Усі документи повинні бути охайно оформлені, засвідчені підписами керівника від бази практики та підписом студента. Звітна документація подається на захист практики перед комісією кафедри фізичної терапії в установлений термін.

6. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ

Після закінчення терміну практики з фізичної терапії при внутрішніх захворюваннях здобувачі вищої освіти, незалежно від форми навчання, звітують про виконання програми практики та індивідуального плану.

Формою звітності студента є усний захист і презентація підготовленого звіту, до якого додається щоденник практики з відповідними відмітками керівників від бази практики та кафедри.

Структура звіту з практики: Титульний аркуш (із зазначенням назви закладу вищої освіти, бази практики, термінів проходження, ПІБ студента, керівників практики). Індивідуальний план проходження практики. Графік або розклад спостережень за діяльністю фізичного терапевта. Щоденник практики студента. Опис організаційної структури бази практики (коротка характеристика підрозділу, у якому відбувалась практика). Приклади спостережень за роботою фізичного терапевта або участь у заходах реабілітаційного процесу. Опис одного реабілітаційного випадку (пацієнта) з аналізом методів фізичної терапії та результатів втручання. Комплекс фізичних або терапевтичних вправ, розроблений студентом під керівництвом фахівця. Індивідуальне завдання, визначене керівником практики (аналіз методу, створення буклету, профілактичні рекомендації тощо). Професійно-етична характеристика студента з бази практики. Підсумковий звіт з висновками та пропозиціями щодо удосконалення процесу практичної підготовки.

Звіт подається у друкованому вигляді на одній стороні аркуша формату А4, шрифтом Times New Roman, розмір 14, через 1,5 міжрядкових інтервали. Поля сторінки: зліва – 20 мм, справа – 20 мм, зверху та знизу – по 20 мм. Абзацний відступ – 1,25 см, текст вирівнюється по ширині.

Підготовлений звіт студент: подає клінічному супервізору від бази практики для ознайомлення, оцінювання та підпису; після цього — керівнику практики від кафедри для перевірки і допуску до захисту; захищає звіт на засіданні комісії кафедри фізичної терапії не пізніше ніж через один тиждень після завершення практики.

До складу комісії входять: завідувач кафедри (голова комісії), керівник практики від кафедри, викладачі кафедри, (за можливості) керівник від бази практики.

Якщо програма практики не виконана з поважних причин, деканат факультету встановлює студенту індивідуальний графік її проходження.

Здобувач вищої освіти, який під час підсумкового заліку отримав негативну оцінку або не виконав програму практики без поважних причин, має можливість повторного проходження практики у наступному навчальному році з внесенням відповідних змін до його індивідуального навчального плану.

Диференційований залік із практики заноситься до заліково-екзаменаційної відомості за двома шкалами оцінювання – інституційною та шкалою ЄКТС за підписом членів комісії.

Таблиця – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна оцінка (рівень досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни)
-------------	------------------------	---

		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		
D	66-72		Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Kisner C., Colby L. A., Borstad J. Therapeutic Exercise: Foundations and Techniques. 7th ed. Philadelphia : F.A. Davis, 2017. 1160 p.
2. Hillegass E. Essentials of Cardiopulmonary Physical Therapy. 5th ed. St. Louis : Elsevier, 2022. 880 p.
3. Hough A. Hough's Cardiorespiratory Care: An Evidence-Based Guide to Practice. 6th ed. Edinburgh : Elsevier, 2018. 640 p.
4. Gosselink R., Clini E. Respiratory Rehabilitation. 3rd ed. Cham : Springer, 2020. 356 p.
5. Pedersen B. K., Saltin B. Exercise as Medicine: Evidence for the Prevention and Treatment of Chronic Disease. 2nd ed. Copenhagen : Munksgaard, 2019. 456 p.
6. Nici L., ZuWallack R. Chronic Obstructive Pulmonary Disease: Essentials of Diagnosis and Management. Cham : Springer, 2020. 240 p.
7. Кравченко М. Ф. Фізична терапія при захворюваннях внутрішніх органів. Київ : Медицина, 2021. 312 с.
8. Міністерство охорони здоров'я України. Стандарт медичної допомоги дорослим при неінфекційних хронічних захворюваннях : наказ МОЗ України №752 від 03.04.2021.
9. Міністерство охорони здоров'я України. Професійний стандарт «Фізичний терапевт» : наказ МОЗ України №385 від 24.03.2019.

Додаткова

1. Global Initiative for Chronic Obstructive Lung Disease (GOLD). Global Strategy for Diagnosis, Management and Prevention of COPD. 2023 Report. 214 p.
2. European Society of Cardiology (ESC). ESC Guidelines for the Management of Cardiovascular Diseases. Brussels, 2020. 397 p.
3. American Diabetes Association. Standards of Medical Care in Diabetes — 2023. Diabetes Care. 2023. Vol. 46 (Suppl. 1). 289 p.
4. American College of Sports Medicine. ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription. 11th ed. Philadelphia : Wolters Kluwer, 2021. 472 p.
5. Baker G., Meek P. Pulmonary Rehabilitation: Role and Evidence-Based Practices. London : Routledge, 2018. 268 p.
6. McArdle W. D., Katch F. I., Katch V. L. Exercise Physiology: Nutrition, Energy, and Human Performance. 9th ed. Philadelphia : Wolters Kluwer, 2019. 1088 p.
7. Neto M. G., Durigan J. L. Q., de Souza H. C. Evidence-Based Physical Therapy for the Cardiorespiratory Patient. Cham : Springer, 2018. 310 p.
8. Українська асоціація кардіологів. Рекомендації з реабілітації пацієнтів після інфаркту міокарда та при серцевій недостатності. Київ, 2019. 64 с.
9. Smith M., Salamon K. Pulmonary Function Testing and Clinical Applications. St. Louis : Elsevier, 2019. 384 p.
10. Stanley J., Latimer J., Maher C. Exercise Prescription in Chronic Illness. Cham : Springer, 2021. 295 p.

Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище. Режим доступу: <https://msn.khmnu.edu.ua/>
2. Електронна бібліотека університету. Режим доступу: <http://library.khmnu.edu.ua/>
3. Репозитарій ХНУ. Режим доступу: <https://elar.khmnu.edu.ua/home>